

Sygn. akt III U 257/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Przemysłu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Lucyna Oleszek

Protokolant sekretarz sądowy Agnieszka Radochońska

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2015 r. w Przemysłu

na rozprawie

sprawy S. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o rekompensatę z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach

na skutek odwołania S. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 22 stycznia 2015 r. **nr** (...)

I. **z m i e n i a** zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż wnioskodawca S. C. ma prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych,

II. **s t w i e r d z a**, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do powyższego świadczenia,

III. **z a s ą d z a** od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy S. C. kwotę 240,- zł (słownie: dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III U 257/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 15 maja 2015 r.

Decyzją z dnia 22 stycznia 2015 r., zn. (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawcy S. C. prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu decyzji podano, iż wnioskodawca nie spełnia wszystkich warunków określonych w art. 2 ust. 5 i art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) w zw. z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) tj. nie udowodnił 15 lat zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Wnioskodawca S. C. w dniu 11 marca 2015 r. złożył odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

Na uzasadnienie podał, że decyzja jest niezgodna ze stanem faktycznym. Wskazał, że charakter jego zatrudnienia wynika z ogólnych świadectw pracy z okresu zatrudnienia tak

w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P., jak i w Zakładzie Budownictwa (...) w Ł.. W obu zakładach wykonywał dozór inżyniersko-techniczny na budowach oraz w wytwórni zapraw i betonów tj. prace wymienione w wykazie A Dział XIV poz. 24 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Dodatkowo na potwierdzenie charakteru wykonywanej pracy na stanowisku pracownika dozoru technicznego powołał się na zeznania świadków oraz dokumentację osobową, wnosząc o uwzględnienie okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z przyczyn, które stanowiły o wydaniu zaskarżonej decyzji.

Ponownie stwierdzono, że wnioskodawca nie spełnia warunków do nabycia rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, określonej w art. 21 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.).

W uzasadnieniu organ rentowy stwierdził, że brak podstaw do uwzględnienia okresu zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych:

- w (...) Przedsiębiorstwie (...) od 17 sierpnia 1978 r. do 31 stycznia 1984 r. oraz

- w Zakładzie Budownictwa (...) w Ł. od 7 marca 1998 r. do 5 grudnia 1991 r. na stanowiskach technika budowy, majstra budowy, majstra wytwórni zapraw i betonów oraz mistrza budowy.

Brak stosownego świadectwa pracy uniemożliwia zakwalifikowanie prac wnioskodawcy do

kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżyniersko-technicznego na oddziałach i wydziałach.

Sąd Okręgowy w Przemysłu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. C. urodzony (...) złożył w dniu 6 października 2014 r. wniosek o emeryturę, oświadczając że nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego oraz że nie pozostaje w stosunku pracy.

Na potwierdzenie okresów ubezpieczenia oraz charakteru zatrudnienia dołączył ogólne świadectwa pracy oraz archiwalną dokumentację osobową z okresu zatrudnienia

w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P..

Rozpoznając ten wniosek organ rentowy decyzją z dnia 11 grudnia 2014 r. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury w kwocie zaliczkowej, począwszy od dnia 3 listopada 2014 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Równocześnie w załączniku do decyzji poinformowano wnioskodawcę, że do wyjaśnienia pozostał okres jego pracy m.in. w Anglii oraz u płatnika składek Zakład Budowlany I. O. w P..

W dniu 22 grudnia 2014 r. wnioskodawca zgłosił się do Inspektoratu ZUS

w P. celem wyjaśnienia kwestii rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Złożył stosowne oświadczenie, co do braku dokumentów, domagając się wydania decyzji w tym przedmiocie. W dniu 13 stycznia 2015 r. osobiście ponowił zapytanie o decyzję w przedmiocie rekompensaty.

W związku z tą interwencją wnioskodawcy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 22 stycznia 2015 r., stwierdzając, że na podstawie przedłożonej dokumentacji nie udowodnił on 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- wniosek o emeryturę z dn. 6.10.2014 r.
- decyzja emerytalna z dnia 11.12.2014 r.
- wniosek o rekompensatę i oświadczenie z dnia 22.12.2014 r. i 13.01.2015 r.
- decyzja odmowna z dn. 22.01.2015 r.

Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawca S. C. z zawodu technik budowlany pracę zawodową rozpoczął w dniu 20 lipca 1970 r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w T.. Pracował tam do 16 sierpnia 1972 r. na stanowisku zbrojarza. W czasie tego zatrudnienia otrzymał pierwszą legitymację ubezpieczeniową, wydaną w dniu 4 września 1970 r.

Następnie od 17 sierpnia 1972 r. został zatrudniony jako zbrojarz w ówczesnym (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w J.. Natomiast z dniem 1 grudnia 1973 r. został przyjęty do pracy w tym przedsiębiorstwie, ale w Kierownictwie Grupy (...) 2 w P., jako technik budowy. Pracował wtedy ze świadkiem J. T. (1), który był kierownikiem budowy zajezdni (...) w P.. Wnioskodawca nadzorował wtedy pracę więźniów, którzy pracowali na rusztowaniach przy biurówcu zajezdni.

Sąd ustalił też, że przez pierwsze 2-3 lata zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w J., a następnie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. wnioskodawca pracował jako zbrojarz. Pracę wykonywał w zbrojarni przy ul. (...), przygotowywano tam elementy zbrojenia tj. konstrukcje stalowe – metalowe, które następnie montowano na budowach. Wnioskodawca jako zbrojarz pracował na budowach osiedli mieszkaniowych w P.: K., (...), przy ul. (...) i ul. (...). Następnie na tych budowach pracował jako technik budowy, majster budowy i starszy majster budowy. Nadzorował roboty budowlane w zakresie tzw. „stanu surowego” budynków od wykopów pod fundamenty aż do nakrycia budynków oraz przygotowania infrastruktury wokół bloków. Odpowiadał za organizację i wykonanie prac przez m.in. kopaczy, zbrojarzy, murarzy, montażyстів, spawaczy, cieśli, posadzkarzy, betoniarzy i dekarzy, monterów na wysokości, operatorów dźwigu, koparki, spycharki. Wnioskodawca często był kierowany do pracy jako majster budowy na etapie montażu płyt. Bezpośrednio nadzorował pracę grupy montażowej, w skład której wchodził hakowy, montażyści i spawacze.

Faktycznie wnioskodawca, tak jak i świadkowie C. Ś. (1), S. B. (1), Z. R. i J. T. (1) w czasie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P. pracowali wyłącznie na budowach, głównie (...) osiedli mieszkaniowych na stanowiskach majstrów budowy i kierowników budowy. Odpowiadali za organizację pracy na tych budowach oraz roboty wykonywane przez robotników na wszystkich etapach budowy tj. za cały proces technologiczny aż do odbioru technicznego. Każda budowa rozpoczynała się od wykopów pod fundamenty – prace te prowadzono ręcznie i przy użyciu sprzętu budowlanego. Następnie konieczne było przygotowanie szalunków oraz zbrojenie. Budowa budynków wielomieszkaniowych (bloków) wiązała się przede wszystkim z montażem konstrukcji żelbetowych budynków z tzw. „dużej płyty”, w szczególności wieżowców. Oprócz tego robotnicy kierowani przez wnioskodawcę wykonywali roboty związane z budową sieci zewnętrznych tj. doprowadzeniem wszelkich instalacji: wodnokanalizacyjnych, gazowych, elektrycznych. Różnorodność prac, wielość budów oraz różny stopień zaawansowania robót wymagał równoczesnego nadzorowania wielu pracowników budowlanych. Tylko przy montażu jednego budynku pracowały 3-4 brygady robotników na jednej zmianie. Każda brygada składała się z 4 robotników: 3 montażyistów i 1 spawacza. W praktyce obowiązki każdego montażyisty sprowadzały się do wykonywania prac cieśli przy szalunkach, zbrojarza i betoniarza przy łączeniu konstrukcji, natomiast spawacz pracował przy spawaniu metalowych elementów płyt oraz przy spawaniu balustrad schodowych i balkonowych. Zlecenie prac brygada otrzymywała od majstra budowy, on też rozliczał wykonane prace, które następnie zatwierdzał kierownik budowy. Robotnicy pracowali zwykle na dwie zmiany od godziny 6-tej do 14-tej i od 14-tej do 22-ej. Zdarzało się, że z uwagi na nawał prac budowę prowadzono też nocą

na trzeciej zmianie. Skład osobowy brygad nie był stały, na kolejnych budowach zamieniano pracowników. Natomiast kierownik budowy czasami nadzorował budowy w kilku miejscach.

Od dnia 1 stycznia do 31 sierpnia 1975 r. powierzono wnioskodawcy obowiązki majstra budowy na budowie (...) w D., po czym wrócił do P., nadal pracując jako majster budowy.

Natomiast z dniem 22 października 1977 r. skierowano wnioskodawcę do pracy w Zakładzie Produkcji (...) w P. na stanowisko majstra. Z dniem 1 października 1978 r. awansowano wnioskodawcę na stanowisko starszego majstra. Nadzorował wtedy produkcję betonu i elementów betonowych wykorzystywanych na budowach – krawężników, kręgów betonowych, płyt chodnikowych, kostki brukowej. Odpowiadał za przygotowanie składników do produkcji betonu według ściśle ustalonych receptur. Stale nadzorował prace ładowaczy, betoniarzy, pracował przy stołach wibracyjnych.

Od 1 lutego 1984 r. po urlopie bezpłatnym wnioskodawca został zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P. jako specjalista ds. wykonawstwa. Powierzono mu obowiązki kierownika działu wykonawstwa. Wtedy wykonywał prace administracyjno-biurowe.

Przez cały okres zatrudnienia wnioskodawca cieszył się dobrą opinią, był uważany za bardzo dobrego fachowca.

Sąd ustalił też, że w 1979 r. przedsiębiorstwo funkcjonowało już jako (...) Kombinat Budowlany w J., a w 1982 r. jako (...) Przedsiębiorstwo Budowlane w P.. Biura Przedsiębiorstwa oraz zakład produkcyjny (tzw. Fabryka (...)) znajdowały się w P. przy ul. (...) (obecnie ul. (...)). Pracownikom nie wystawiano świadectw pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Dowód: 1. Akta organu rentowego:

- legitymacja ubezpieczeniowa,

2. Akta osobowe wnioskodawcy z (...) w P.:

- kwestionariusz osobowy,

- umowa o pracę z dn. 1.12.1973 r., 1.02.1984 r.,

- zakresy czynności technika budowy, majstra budowy

- przeniesienie służbowe z dnia 2.01.1975 r., 21.10.1977 r., 1.08.1984 r.,

- angaże za lata 1973-1984 r.

- opinia z dnia 5.04.1979 r. i 27.04.1985 r.

- wezwanie do stawienia po urlopie bezpłatnym z dnia 25 lipca 1988 r.

- świadectwo pracy z dnia 23.08.1988 r. r.

- kartoteki wynagrodzeń 1984-1986,

3. Karty wynagrodzeń za 1972-1973 k. 24.

4. zeznania świadków (e-protokół z dnia 27.04.2015 r.):

- C. Ś. (23 min),

- S. B. (39 min.),

- J. T. (48 min.),

- Z. R. (58 min.)

5. zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 15.05.2015 r. – 29 min.).

Ponadto Sąd ustalił, że w czasie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w P. wnioskodawca dwa razy korzystał z urlopu bezpłatnego.

W okresie od 19 września 1979 r. do 18 września 1980 r. uzyskał taki urlop celem wyjazdu do pracy na budowie rurociągu surguckiego na terenie byłego ZSRR. O jego urlopowanie wystąpiła Dyrekcja (...) w Ł.. Z uwagi na przedłużanie się prac budowlanych kontrakt wnioskodawcy został zakończony dopiero 30 czerwca 1984 r. i po tej dacie, za zgodą macierzystego pracodawcy, powrócił on do pracy w P..

Z kolejnego urlopu bezpłatnego wnioskodawca korzystał w okresie od 13 listopada 1986 r. do 30 czerwca 1988 r. w związku z wyjazdem do pracy na budowie eksportowej

w byłym ZSRR. Ten wyjazd również organizowała firma (...) w Ł..

W związku z upływem terminu, na jaki udzielono wnioskodawcy urlopu bezpłatnego i nie zgłoszeniem się do pracy został on skreślony z listy pracowników (...). W świadectwie pracy z dnia 16 lipca 1996 r. odnotowano, że stosunek pracy został rozwiązany z winy pracownika bez wypowiedzenia w związku z nie zgłoszeniem się do pracy po urlopie bezpłatnym. Jeszcze w trakcie urlopu bezpłatnego, bo od 7 marca 1988 r. wnioskodawca podjął pracę w (...).

W rezultacie wnioskodawca na budowie eksportowej pracował od 17 listopada 1986 r. do 12 listopada 1987 r. a następnie od 7 marca 1988 r. do 5 grudnia 1991 r. jako mistrz budowy i starszy mistrz budowy. (...) te organizowała i nadzorowała Generalna Dyrekcja Budownictwa Hydrotechnicznego i Rurociągów (...) Zakład Budownictwa (...) w Ł. (następca firmy z Ł.). (...), na których pracował wnioskodawca prowadzone były na terenie byłego ZSRR. W pierwszym okresie wnioskodawca nadzorował budowę rurociągu, dróg dojazdowych oraz 13 baz socjalno-technicznych dla robotników pracujących na budowach i 4 tzw. baz scalania w rejonie nad rzeką O.. Pracował jako mistrz na budowach w rejonie C.. W drugim okresie wnioskodawca pracowała na terenie obecnej Ukrainy na budowach osiedli mieszkaniowych. Najpierw w okresie od 3 marca do 31 grudnia 1998 r. jako starszy mistrz budowy pracował w miejscowości A.. Następnie pracował w miejscowości D. nad P., gdzie budowano 8 bloków mieszkalnych, sklepy, przedszkole, żłobek, hale magazynowe i produkcyjne. Wnioskodawca był tam kierownikiem obiektu - organizował i nadzorował pracę robotników z Polski. Na tych budowach razem z wnioskodawcą pracowali świadkowie A. O. (1) – robotnik budowlany i S. G. (1) – ślusarz – spawacz. Polacy wykonywali tam wszystkie roboty budowlane tj. wykopy, zbrojenie, szalunki, betonowanie, spawanie, krycie dachów, prace na wysokości.

Czynności na wszystkich budowach eksportowych wykonywane przez wnioskodawcę nie różniły się od tych, wykonywanych na budowach w kraju. Zakresy czynności

z poszczególnych budów wskazują, że wnioskodawca organizował i nadzorował różnego rodzaju prace budowlane. Ponadto za okres pracy za granicą (...) opłacał składki na ubezpieczenie społeczne pracowników.

Dowód: 1. Akta osobowe wnioskodawcy z (...) w P.:

- przekazanie pracownika z dnia 11.09.1979 r.,

- korespondencja dotycząca przedłużenia urlopu bezpłatnego z 1980 r.

- wystąpienie o urlopowanie wnioskodawcy z dnia 14.11.1986 r.,

2. Akta osobowe wnioskodawcy z (...) w Ł.:

- kwestionariusz osobowy,
- umowa o pracę z dnia 3.03.1988 r. i 1.07.1990 r.
- zakres czynności starszego mistrza budowy,
- rozliczenie końcowe pracy eksportowej z dnia 15.12.1991 r.
- świadectwa pracy z dnia 9.01.1992 r.,

3. świadectwa pracy S. G. k. 29-31

4. zeznania świadków (e-protokół z dnia 15.05.2015 r.):

- A. O. (5 min),

- S. G. (12 min.),

5. zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 15.05.2015 r. – 29 min.).

Sąd ustalił też, że wnioskodawca zawodowo pracował około 40 lat, część tego stażu wypracował za granicą. W maju 2015 r. wnioskodawca otrzymał informację, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wystąpił do instytucji zagranicznych

o potwierdzenie okresów jego ubezpieczenia w innych państwach. Do czasu wyjaśnienia tych okresów wnioskodawca ma wypłacaną emeryturę ustaloną w wysokości zaliczkowej.

Równocześnie Sąd ustalił, że od 30 lipca 1996 r. wnioskodawca uzyskał prawo do renty inwalidzkiej 2 grupy inwalidów, a następnie do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie to miał wypłacane do dnia 3 listopada 2014 r.

Dowód: 1. Akta organu rentowe:

- decyzje rentowe z dnia 3.10.1996 r. i 28.05.2013 r.

2. zeznania wnioskodawcy (e-protokół z dnia 15.05.2015 r. – 52 min.).

Dokonując tych ustaleń Sąd oparł się na dokumentach zgromadzonych w aktach organu rentowego oraz na dokumentacji archiwalnej z akt osobowych wnioskodawcy

z okresu jego zatrudnienia w latach 1972-1991. Przedłożone dokumenty potwierdzają podjęcie zatrudnienia oraz kolejność zajmowanych stanowisk, zakres obowiązków i sposób wynagradzania wnioskodawcy w okresie zatrudnienia zarówno w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P., jak i na budowach eksportowych. Za pełni wiarygodne Sąd uznał także zeznania świadków, którzy dokładnie opisali strukturę zatrudnienia wnioskodawcy w kraju i za granicą. Szczegółowo wskazali, jakie prace wykonywał wnioskodawca, jak wyglądała organizacja pracy i podział zadań pomiędzy majstrów budowy i kierowników budowy. Sąd w pełni podzielił także zeznania wnioskodawcy, który dodatkowo podał jakie prace wykonywał przez sporne okresy zatrudnienia.

Zebrana obecnie dokumentacja wraz zeznaniami świadków i wnioskodawcy potwierdza okres i faktyczny charakter wykonywanej przez niego pracy na kolejno zajmowanych stanowiskach: technika budowy, majstra budowy i kierownika budowy. Zgromadzone dowody wzajemnie się potwierdzają i uzupełniają, wobec czego są wiarygodnym źródłem ustaleń faktycznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy S. C. jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 5 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata zaś to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;

2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;

3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;

4) nieuzyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS;

Równocześnie wątpliwości w zakresie interpretacji co do kręgu osób uprawnionych do rekompensaty oraz ram czasowych pracy wykonywanej w warunkach szczególnych rozstrzygnął Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z dnia 25 listopada 2010 r. K 27/09 (OTK-A 2010, nr 9, poz. 109) przyjął, że rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 r. i nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Przepisy ustawy o emeryturach pomostowych obejmują wyłącznie pracowników, którzy przed 1 stycznia 1999 r. wykonywali pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Do oceny pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze konieczne jest odwołanie się do przepisów ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), gdzie wskazano, że rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym

w art. 32 ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32). Przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

W myśl § 3 powołanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Natomiast w myśl § 2 ust. 1 tego rozporządzenia - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji - w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie

§ 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Zaświadczenie zakładu pracy powinno potwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których uzależnione jest przyznanie emerytury.

Bezsporne jest, że wnioskodawca S. C. urodzony po 31 grudnia 1948 r. prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym nabył z dniem 3 listopada 2014 r. Spośród czterech przesłanek nabycia prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych sporny okazał się okres takiej pracy, a to z uwagi na brak świadectw pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Do oceny pozostały okresy zatrudnienia wnioskodawcy:

- w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P. od 17 sierpnia 1978 r. do 30 czerwca 1988 r. na stanowisku zbrojarza, technika budowy, majstra budowy, starszego majstra budowy oraz
- na budowach eksportowych, na które wnioskodawca był kierowany jako mistrz budowy, starszy mistrz i kierownik obiektu przez Generalną Dyрекcję Budownictwa Hydrotechnicznego i Rurociągów (...) Zakład Budownictwa (...) w Ł., następnie w Ł., korzystając z urlopu bezpłatnego u macierzystego pracodawcy. Na budowach eksportowych wnioskodawca pracował od 19 września 1979 r. do 15 grudnia 1983 r. oraz od 17 listopada 1986 r. do 12 listopada 1987 r. i od 7 marca 1988 r. do 5 grudnia 1992 r.

Podnieść należy, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych, okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, mogą być udowodniane wszelkimi dowodami przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego i nie są potrzebne jakieś szczególne dowody z dokumentów - wystarczą dowody np. z zeznań świadków i stron.

Takie postępowanie dowodowe – uzupełniające i weryfikujące dokumentację sporządzoną przez pracodawców Sąd obecnie przeprowadził. Dokonując tej oceny tutaj Sąd oparł się na poglądzie Sądu Najwyższego, zawartym w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10 (LEX nr 619638)), zgodnie z którym dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu Okręgowego fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach przed 1 stycznia 1999 r. w wymiarze ponad 15 lat znalazł potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym – dokumentacji osobowej oraz w zeznaniach świadków i jego własnych.

W pierwszej kolejności Sąd ustalił na podstawie zachowanej dokumentacji, zeznań świadków oraz wnioskodawcy, że w latach 1972-1991 pracował on w wyuczonym zawodzie, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami technika budowlanego.

W ocenie Sądu w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P. wnioskodawca na stanowisku zbrojarza, technika budowy, majstra budowy i starszego majstra budowy oraz majstra wytwórni zapraw i betonów faktycznie pracował od 17 sierpnia 1972 r. do 18 września 1979 r. (7 lat i 1 miesiąc). Swoje obowiązki wykonywał w zbrojarni i na budowach, a od 22 października 1977 r. w Zakładzie Produkcji (...)

Z kolei na budowach eksportowych wnioskodawca przepracował jako mistrz budowy, starszy mistrz budowy i kierownik obiektu (budowy) łącznie 8 lat, 11 miesięcy i 28 dni - od 19 września 1979 r. do 15 grudnia 1983 r. (4 lata,

3 miesiące), od 17 listopada 1986 r. do 12 listopada 1987 r. (1 rok), od 7 marca 1988 r. do 5 grudnia 1991 r. (3 lata, 8 miesięcy i 28 dni).

Prace wnioskodawcy w ww. okresach należy zakwalifikować jako prace wykonywane w warunkach szczególnych, stosownie do wykazu A, dział V poz. 4 oraz dział XIV, poz. 24, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U.

z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 1972 do 1977 r. na stanowiskach zbrojarza, a następnie technika budowy i majstra budowy wykonywał pracę w warunkach szczególnych związaną z pracami zbrojarskimi, a od października 1977 r. do września 1979 r. na stanowisku majstra i starszego majstra przy produkcji zapraw i betonu tj. prace związane ze stałym i bezpośrednim dozorem inżynieryjno-technicznym. Również na budowach eksportowych we wskazanych wyżej okresach wnioskodawca na stanowiskach: majstra budowy, starszego majstra budowy, mistrza i starszego mistrza budowy oraz kierownika obiektu (budowy) faktycznie wykonywał prace w wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace na stanowiskach pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca nadzorował bowiem pracę kopaczy, zbrojarzy, betoniarzy, dekarzy, cieśli, spawaczy, operatorów ciężkiego sprzętu budowlanego, montażystów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 6 grudnia 2007 r., (III UK 62/07, LEX nr 375653) czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV Wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Zakres i rodzaj wykonywanych przez wnioskodawcę czynności we wskazanych powyżej okresach w pełni odpowiadał pracom w szczególnych warunkach wymienionym

w wykazie A, dział V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, poz. 4 (prace zbrojarskie i betoniarskie) oraz dział XIV „Prace różne”, poz. 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach

i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie), stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (dział XIV „Prace różne”, poz. 12 – „Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym”, dział V – „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, poz. 3 – „prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych”, poz. 4 – „Prace zbrojarskie i betoniarskie”, poz. 5 – „Prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości”, poz. 9 – „Prace dekarские”).

Ponadto prace takie wymieniono w wykazie A, dział V poz. 4, pkt 1 „zbrojarz” oraz dział XIV poz. 24 (kontrola międzyoperacyjna kontrola jakości produkcji

i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy, podległych ministrowi budownictwa

i przemysłu materiałów budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach: dział XIV, poz. 12, pkt 1 – „spawacz”, dział V, poz. 3, „Maszyniści maszyn transportu pionowego”, ppkt 4 „maszyniści żurawi samojezdnych kołowych i gąsienicowych”, poz. 4, pkt 1 „zbrojarz”, pkt 3 – „betoniarz”, poz. 5, pkt 2 – „monter

konstrukcji żelbetowych i prefabrykowanych na wysokości”, poz. 9, pkt 1 - „blacharz-dekarz”, pkt 2 – „robotnik budowlany”.

Fakt wykonywania przez wnioskodawcę najpierw pracy zbrojarza, a następnie pracy średniego dozoru technicznego nie może budzić wątpliwości. Stanowiska zbrojarza, technika budowy, majstra i mistrza budowy oraz kierownika obiektu (budowy) wpisano

w zachowanych angażach, umowach o pracę, rozliczeniu pracy na eksporcie. W istocie konieczne było ustalenie, jakie roboty wykonywali pracownicy, którymi kierował wnioskodawca. Tę okoliczność Sąd wyjaśnił w oparciu o zeznania świadków oraz wnioskodawcy. Charakter przedsięwzięcia, w których pracował wnioskodawca, ogólne świadectwa pracy wystawione bezpośrednio po ustaniu zatrudnienia, jak też jednoznaczne i spójne zeznania świadków wskazują, że w spornych okresach wnioskodawca kierował pracą robotników, których prace były wykonywane w warunkach szczególnych.

Równocześnie w tym miejscu należy wskazać, że przed dniem 1 stycznia 1990 r. przepisy prawne regulujące kwestię podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych nie przewidywały możliwości korzystania przez pracowników polskich zatrudnionych za granicą z uprawnień w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i w związku z tym nie było możliwości zaliczenia okresów pracy u pracodawców zagranicznych przypadających przed dniem 1 stycznia 1990 r. Dopiero przepisy ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), a następnie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.) ustaliły, iż okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz

w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne oraz na Fundusz Pracy. Tryb dokonywania wpłat na Fundusz Pracy został uregulowany rozporządzeniem Ministra Pracy

i Polityki Socjalnej z dnia 1 marca 1990 r. w sprawie dokonywania wpłat na Fundusz Pracy z tytułu zatrudnienia za granicą oraz tryb uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne.

W związku z tym Sąd uznał, że brak jakichkolwiek podstaw do różnicowania sytuacji prawnej ubezpieczonych ze względu na miejsce świadczenia przez nich pracy,

w szczególności biorąc pod uwagę tożsamy wymóg uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia za granicą. Zostało to jednoznacznie przesądzone w wielu orzeczeniach Sądu Najwyższego (wyrok S.N. z dnia 5 marca 2003 r. w sprawie II UK 196/02, publik. OSNP 2004/8/144 i uchwała S.N. z dnia 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/01, publik. (...) 2002 nr 10, poz. 243). Wskazano w nich wyraźnie, iż do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą

u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w stanowiących załącznik do rozporządzenia wykazach, jeżeli okresy te uznawane są za okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy emerytalne. Okresy wykonywania za granicą pracy w szczególnych warunkach nie są uwzględniane tylko wówczas, gdy wymienione przepisy nie dają podstawy do uznania tych okresów za okresy składkowe.

W sprawie wnioskodawcy okazało się, że w związku z kierowaniem do pracy na budowach eksportowych (...) opłacał składki na ZUS. Z tych względów zasadne jest przyjęcie, że także okres zatrudnienia wnioskodawcy za granicą w byłym ZSRR należy zaliczyć do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Rozstrzygając kwestię charakteru zatrudnienia wnioskodawcy, Sąd przyjął więc, że wykazał on 7 lat, 1 miesiąc pracy w szczególnych warunkach w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w P. po odliczeniu okresów urlopu bezpłatnego oraz po odliczeniu okresu pracy kierownika działu wykonawstwa. Równocześnie udowodnił 8 lat, 11 miesięcy i 28 dni pracy wykonywanej w warunkach szczególnych na budowach eksportowych.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie i na mocy powołanych przepisów w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając mu prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, o czym orzeczono w pkt I-szym wyroku.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Kierując się tym przepisem oraz uwzględniając wcześniejsze rozważania Sąd uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (przeprowadzenie dowodu z dokumentacji osobowej oraz zeznań świadków i ich ocena) zwalniają organ rentowy z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego wnioskodawcy. Orzeczenie w tym zakresie zawarto w pkt II-im wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w pkt III-im wyroku znajduje uzasadnienie w treści art. 98 k.p.c. i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. tj. z 2013 r. poz. 490) - § 11 ust. 2 w zw. § 2 ust. 2. Sąd uznał, iż pełnomocnik wnioskodawcy aktywnie reprezentował swego mocodawcę. Składane wnioski dowodowe zmierzały do szybkiego i rzetelnie wyjaśnienia sprawy. Stąd Sąd czterokrotnie zwiększył minimalną stawkę opłaty z tytułu zastępstwa procesowego.